Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
іноземної та слов'янської філології
А. М. Коваленко
«30» січня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 16 СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА (Вступ. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія)

галузь знань **01 Освіта/ Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма
Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією факультету іноземної та слов'янської філології
«30» січня 2023 р.
Голова
Громова Н. В., к.пед.н., доцент

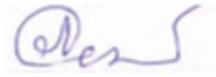
Суми – 2023

Розробник:

Рудь О.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 8 від «26» грудня 2022 року

Завідувач кафедри **Семеног О.М.**, д.пед.н., професор

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><th rowspan="2">Найменування показників</th><th rowspan="2">Освітній ступінь</th><th colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</th></tr>
<tr><th>денна форма навчання</th><th>Заочна форма навчання</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 8,5</td><td rowspan="14">бакалавр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 255</td><td colspan="2">1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td colspan="2">1-й, 2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>16 год. / 16 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>18 год. / 18 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>86 год. /
99 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації</td></tr>
<tr><td>- / 2 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td colspan="2">залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Робоча програма створена на основі Освітньо-професійної програми 014 Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література) підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, зорієнтована на формування у студентів загальних та професійних компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури для успішного здійснення професійної діяльності, відповідає меті освітньої програми – підготувати компетентних, висококваліфікованих конкурентоспроможних, орієнтованих на демократичні цінності фахівців, які володіють комплексними знаннями в галузях української філології та зарубіжної літератури, педагогіки та методики середньої освіти, здатні виконувати складні спеціалізовані завдання й вирішувати практичні проблеми, пов'язані з навчанням української мови і літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, та мають сформовані професійно значущі якості особистості вчителя.

Процес підготовки висококваліфікованих учителів повинен передбачати

системний виклад теоретичних питань фонетики, фонології, орфоепії, акцентології, орфографії, лексикології, фразеології, лексикографії. Глибоке наукове осмислення курсу сучасної української літературної мови тісно пов'язане з розвитком у студентів навичок самостійного аналізу мовних фактів, правильної оцінки характеру вияву мовних засобів, умінь працювати з науковою літературою, критично оцінювати погляди різних учених на лінгвістичні проблеми.

Мовне виховання ставить своїм першорядним завданням усвідомлення значення рідної мови не лише як засобу спілкування, а й як найважливішого джерела формування інтелекту і духовно-емоційної сфери особистості через її органічний зв'язок з регіональними та національними традиціями.

Метою викладання навчальної дисципліни є системна характеристика фонетичних, фонологічних, орфоепічних, акцентуаційних, орфографічних, лексичних, фразеологічних явищ сучасної української літературної мови в контексті традиційних концепцій та нових підходів до їх кваліфікації; аналіз та узагальнення теоретичних питань української мови, основних законів функціонування та розвитку мовних виявів; висвітлення дискусійних лінгвістичних питань і розкриття їх з необхідними історичними та стилістичними коментарями; формування в студентів свідомого розуміння сучасних норм української літературної мови на широкій науковій основі та орієнтація їх на професійне застосування знань.

Основні завдання курсу:

– аналіз та узагальнення теоретичних питань фонетики, фонології, орфоепії, акцентології, орфографії, лексикології, фразеології, лексикографії української мови, основних законів функціонування та розвитку мовних виявів різних рівнів;

– висвітлення дискусійних питань з фонетики, фонології, орфографії, лексикології і розкриття їх з необхідними історичними та стилістичними коментарями;

– формування в студентів свідомого розуміння сучасних норм української літературної мови на широкій науковій основі та орієнтація їх на професійне застосування знань.

Методи навчання: Абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемно-пошуковий (проблемна лекція, практичні вправи аналітичного змісту, самостійна робота), дослідницький (індивідуальна навчально-дослідна робота, реферат, творчі завдання), частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (вправи, практичні роботи та ін.).

Методики та технології навчання: теоретико-інформаційні (усний виклад, лекція, бесіда, розповідь, консультація, пояснення, обговорення, дискусія, консультування), практико-операційні (вправи, алгоритми, експерименти), пошуково-творчі (мозкова атака, творчий діалог, аналіз ситуацій), самостійна робота (виконання тестів, вправ), контрольно-оцінювальні (виступ, контрольна робота).

Вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» спрямоване на формування у студентів передбачених освітньо-професійною програмою компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)	**ІК.** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблем и в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних улов організації навчально-виховного п оцесу в основній (базовій) середній школі. **ЗК 1.** Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати своїправа і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність). **ЗК 2.** Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи вкоманді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність) **ЗК 3.** Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність) **ЗК 4.** Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети та працювати в команді (лідерська компетентність) **ЗК 5.** Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність)
Предметні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	**ПК 1.** Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; забезпечувати (за потреби) здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладіосвіти (мова відповідного корінного народу або національної меншини України); формувати і розвиватимовно-комунікативні уміння та навички учнів; використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності. **ПК 2.** Предметно-методична компетентність як здатність: моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів. **ПК 3.** Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і

	критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі. **ПК 9.** Проєктувальна компетентність як здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів. **ПК 12.** Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати результати навчання учнів; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів. **ПК 13.** Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності; здатність до навчання впродовж життя: визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо), дотримуючись принципів професійної етики; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Зміст курсу тісно пов’язаний з іншими навчальними дисциплінами, насамперед шкільний курс української мови, вступ до мовознавства.

3. Результати навчання за дисципліною

Програма навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» ґрунтується на сучасних підходах до творчої самореалізації особистості, враховує принципи наступності, системності, міжпредметних зв'язків, особистісно зорієнтованого навчання, діалогічності й комунікативної спрямованості, діяльнісного навчання, співпраці викладача і бакалавра, скеровує подальшу роботу фахівця на підвищення своєї педагогічної майстерності.

Знання	**ПРЗ 1.** Концептуальні наукові та практичні знання в галузях мовознавства та літературознавства, педагогіки й методики середньої освіти, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері навчання. **ПРЗ 5.** Знання форм, методів і засобів контролю та корекції знань учнів з української мови та літератури, зарубіжної літератури. **ПРЗ 6.** Знання різних видів позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної літератури. **ПРЗ 7.** Знання цифрових сервісів для супроводу освітнього процесу, здатність їх використовувати в освітньому процесі. **ПРЗ 9.** Знання сучасних філологічних і дидактичних засад навчання

	української мови і літератури, зарубіжної літератури, мовних норм, соціокультурної ситуації розвитку української мови, особливостей використання мовних одиниць у певному контексті.
Уміння	**ПРУ 1.** Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички правильно добирати та використовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі. **ПРУ 2.** Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички використовувати різні методи, форми і засоби для навчання учнів української мови і літератури, зарубіжної літератури, враховувати вікові психологічні особливості учнів у процесі навчання. **ПРУ 3.** Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії; навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення. **ПРУ 4.** Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички отримувати, оцінювати та застосовувати дані в галузі професійної діяльності, у т.ч. із закордонних джерел. **ПРУ 6.** Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички орієнтуватися в інформаційному просторі, кіберпросторі, критично оцінювати інформацію, використовувати і розробляти нові електронні освітні ресурси; дотримуватися норм професійної етики та захищати дані у процесі е-комунікації. **ПРУ 10.** Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички володіти комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті..
Комунікація	**ПРК 1.** Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у професійному середовищі. **ПРК 2.** Готовність консультувати колег з особливостей в організації освітнього процесу, актуальних питань методики навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації з дотриманням професійної етики. **ПРК 3.** Здатність до ефективної комунікації в процесі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, спілкування з професійних питань усно та письмово.
Автономія і відповідальність	**ПРА 1.** Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти, здатність раціонально планувати час на виконання професійних обов'язків, діяти соціально відповідально та свідомо. **ПРА 2.** Спроможність керувати проектами через генерування нових ідей для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності з урахуванням набутих знань з предметної галузі. **ПРА 3.** Здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення про порядок оцінювання знань студентів у ЄКТС в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка.

Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою, за всі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності: тестові завдання, творчі роботи, презентації, контрольні роботи, поточний контроль.

Основними критеріями оцінювання знань бакалаврів з курсу «Сучасна українська літературна мова» є:

1) характер і якість самостійної підготовки студента до заняття;
2) ступінь усвідомлення навчального матеріалу, розуміння того, про що повідомляється;
3) повнота, правильність і точність відповіді;
4) наявність прикладів (ілюстрацій) до названих положень, визначень;
5) уміння застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях; безпомилкове (відповідно до вимог) виконання практичного завдання;
6) мовленнєве оформлення відповіді, вміння донести інформацію до свідомості інших;
7) дотримання в усному мовленні норм літературної мови.

Викладання курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності, що передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

90-100 балів	***Знання:*** студент виявляє глибокі знання мовної системи, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань. ***Уміння:*** виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, подає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок; спирається на знання різних концепцій та підходів до тлумачення мовних фактів і закономірностей.
82-89 балів	***Знання:*** студент добре володіє основним теоретичним матеріалом: знання засвідчують оволодіння основною навчально-науковою літературою, але не достатньо виявляють ознайомлення з додатковою літературою; демонструє широку лінгвістичну

	компетенцію, але не завжди її достатньо для пояснення причинно-наслідкових зв'язків у мовній системі. ***Уміння:*** виконує основні види практичних завдань, але не завжди правильно пояснює власні дії; виконує дії класифікаційного характеру, але допускає незначні мовленнєві помилки в оформленні класифікаційних жанрів; не завжди може пояснити вияв усіх лінгвістичних закономірностей; аналізує мовні явища, припускаючись поодиноких помилок.
74-81 бали	***Знання:*** студент володіє основним теоретичним матеріалом: знання засвідчують оволодіння основною навчально-науковою літературою, але не виявляють ознайомлення з додатковою літературою; демонструє лінгвістичну компетенцію, але не завжди її достатньо для пояснення причинно-наслідкових зв'язків у мовній системі. ***Уміння:*** виконує основні види практичних завдань, але не завжди правильно пояснює власні дії; виконує дії класифікаційного характеру, але допускає мовленнєві помилки в оформленні класифікаційних жанрів; не може пояснити вияв усіх лінгвістичних закономірностей; аналізує мовні явища, припускаючись поодиноких помилок.
64-73 бали	***Знання:*** студент має фрагментарний та не завжди усвідомлений характер засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не завжди застосовує знання у нових умовах; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. ***Уміння:*** виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні наявні недоліки.
60-63 бали	***Знання:*** студент має фрагментарний та неусвідомлений характер засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не застосовує знання у нових умовах; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. ***Уміння:*** виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за аналогією; не завжди коментує мовні явища, при цьому припускається помилок; у мовленні наявні недоліки.
35-59 балів	***Знання:*** студент слабко володіє теоретичним матеріалом, що зумовлено недостатнім опрацюванням навчально-наукової літератури: не володіє термінологією, помиляється у процесі формування визначень, не може навести приклади. ***Уміння:*** відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; помиляється у визначенні категоріальних властивостей.
1-34 бали	***Знання:*** студент не володіє теоретичним матеріалом, що зумовлено недостатнім опрацюванням навчально-наукової літератури: не володіє термінологією, грубо помиляється у процесі формування

	визначень, не може навести приклади. ***Уміння:*** відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає грубі помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; помиляється у визначенні категоріальних властивостей.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Розподіл балів (1-й семестр)

Поточний контроль									**РАЗОМ**	**Контрольна робота**	**СУМА**
Розділ 1	**Розділ 2**						**Розділ 3**				
Т 1.1	**Т 2.1**	**Т 2.2**	**Т 2.3**	**Т 2.4**	**Т 2.5**	**Т. 2.6**	**Т 3.1**	**Т 3.2**			
Поточний контроль									**45**	**10**	**100**
3	2	5	5	10	10	5	3	2			
Контроль самостійної роботи									**45**		
3	2	5	5	10	10	5	3	2			

Розподіл балів (2-й семестр)

Поточний контроль																				**РАЗОМ**	**Контр. робота**	**Сума**
Розділ 4									**Розділ 5**								**Розділ 6**		**Р7**			
Т 4.1.	**Т 4.2.**	**Т 4.3.**	**Т 4.4.**	**Т 4.5.**	**Т 4.6.**	**Т 4.7.**	**Т 4.8.**	**Т 4.9.**	**Т 5.1.**	**Т 5.2.**	**Т 5.3.**	**Т 5.4.**	**Т 5.5.**	**Т 5.6.**	**Т 5.7**	**Т 5.8**	**Т 6.1**	**Т 6.2**	**Т 7.1**			
Поточний контроль																				**70**	**5**	**100**
3	2	3	2	5	5	5	5	-	5	3	2	5	5	3	2	-	3	2	-			
Контроль самостійної роботи																				**25**		
1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2			

*За бажанням студента можуть враховуватися результати навчання у неформальній освіті (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С. Макаренка): участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали; написання й опублікування статті – 7 балів; участь у тренінгу, вебінарі, майстер-класі з питань навчального курсу – 4 бали; участь/призове місце у творчих конкурсах, олімпіадах тощо: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою**
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	**Відмінно**

82 – 89	**B**	**Добре**
74 – 81	**C**	
64 – 73	**D**	**Задовільно**
60 – 63	**E**	
35 – 59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 – 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

5. Засоби діагностики результатів навчання

Усне опитування, практичні завдання, тестові завдання, творчі роботи, контрольні роботи, поточний контроль, комплексна контрольна робота.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Вступ;
Розділ 2. Фонетика. Фонологія;
Розділ 3. Орфоепія;
Розділ 4. Графіка та орфографія;
Розділ 5. Лексикологія;
Розділ 6. Фразеологія;
Розділ 7. Лексикографія.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ВСТУП

ТЕМА 1.1. Загальні відомості про українську мову та її розвиток

Сучасна українська мова як предмет наукового вивчення і як навчальна дисципліна. Основний зміст, обсяг і завдання курсу.

Українська мова – національна мова українського народу, одна із форм його національної культури. Мова і духовний розвиток народу. Походження і розвиток української мови. Мова і державність. Національні риси української мови на всіх мовних рівнях.

Українська літературна мова як упорядкована форма загальнонародної мови. Поняття про норми літературної мови, типи літературних норм.

Територіальні діалекти української мови. Роль південно-східного наріччя у формуванні літературної мови.

Писемна й усна форми сучасної української літературної мови, їх стильова диференціація.

РОЗДІЛ 2. ФОНЕТИКА. ФОНОЛОГІЯ

ТЕМА 2.1. Фонетика як лінгвістична дисципліна

Фонетика як лінгвістична дисципліна. Предмет фонетики. Фонетика

описова, історична, зіставна, загальна. Зв'язок фонетики з іншими розділами мовознавства.

Поняття про звуки мови. Різні аспекти вивчення звукової системи мови (фізично-акустичний, фізіологічно-артикуляційний, лінгвістичний (фонологічний)).

Фізично-акустичний аспект вивчення звуків мови. Акустичні властивості звуків. Розрізнення звуків за висотою, силою, тривалістю, тембром. Акустична природа шумів і тонів.

Фізіологічно-артикуляційний аспект вивчення звуків мови. Будова і робота мовленнєвого апарата. Активні і пасивні мовні органи. Артикуляційні особливості голосних і приголосних звуків. Фази артикуляції окремого звука: екскурсія – витримка – рекурсія.

ТЕМА 2.2. Загальна характеристика та класифікація звуків мови

Диференціація звуків на голосні та приголосні, їх визначальні риси.

Голосні звуки. Артикуляційно-акустична класифікація голосних звуків української мови; типи голосних за рядом, ступенем піднесення спинки язика, участю губ у вимові. Зміни голосних у мовному потоці.

Приголосні звуки. Артикуляційно-акустичні особливості приголосних. Класифікація приголосних: характеристика приголосних за місцем творення; характеристика приголосних за способом творення; характеристика приголосних за звучністю; класифікація приголосних за акустичним враженням.

Палаталізація приголосних: класифікація приголосних за ступенем вияву м'якості; позиції пом'якшення приголосних.

ТЕМА 2.3. Фонологія.

Фонологія. Основні поняття фонології: фонема, алофон, мінімальна пара, диференційні ознаки фонем, фонологічна система. Диференційні та недиференційні ознаки фонем. Основні функції фонем: будівельна, ототожню вальна, розпізнавальна.

Звукові вияви фонем. Головний вияв і різновиди алофонів (варіантів) фонем. Слабка і сильна позиції фонем. Позиційні та комбінаторні варіанти фонем.

Фонологічна система сучасної української літературної мови. Система голосних фонем і їх звукових виявів. Система приголосних фонем і їх звукових виявів.

Фонематична і фонетична транскрипції. Повна і спрощена фонетична транскрипція. Система знаків і фонетичній і фонематичній транскрипціях.

ТЕМА 2.4. Звукові і фонемні зміни у потоці мовлення

Акомодація і асиміляція голосних звуків. Акомодація голосних і приголосних.

Асиміляція приголосних звуків, її артикуляційна природа. Різновиди асиміляції: прогресивна асиміляція і регресивна асиміляція. Типи регресивної асиміляції: за голосом (дзвінкістю / глухістю); за місцем і способом творення; за м'якістю / твердістю.

Дисиміляція приголосних звуків, її різновиди.

Проблема подовження і подвоєння приголосних звуків у лінгвістичній літературі.

Спрощення в групах приголосних. Інші звукові зміни.

ТЕМА 2.5. Чергування фонем і їх варіантів

Чергування як явище. Редукція. Поняття про позиційні та історичні чергування. Фонетичні та історичні чергування.

Найдавніші чергування голосних. Чергування голосних пізнішого періоду: чергування [О], [Е] з [І]: історична довідка про виникнення цього чергування; чергування [О], [Е] з нульовою фонемою; чергування [О] з [Е] після шиплячих та j: історична довідка; чергування [И] з [О] у фонемосполученнях [РИ], [ЛИ], [РО], [ЛО].

Характеристика фонетичних чергувань приголосних: чергування приголосних за дзвінкістю – глухістю; чергування приголосних за місцем і способом творення; чергування приголосних за твердістю – м'якістю; чергування приголосних з фонемним нулем; позиційні чергування голосних [У], [І] з приголосними [В], [Й].

Історичні чергування приголосних. Чергування [Г], [К], [Х] – [Ж], [Ч], [Ш] – [З], [Ц], [С] як наслідок першої, другої та третьої перехідних палаталізацій. Чергування [Д] – [ДЖ], [Т] – [Ч], [З] – [Ж], [С] – [Ш], [ЗД] – [ЖДЖ] тощо в дієслівних формах. Чергування губних у сполученнях *губний + Л* та *губний + j*. Зміна приголосних при творенні слів за допомогою суфіксів -ськ(ий), -ств(о), -ин(а).

ТЕМА 2.6. Фонетичне членування мовного потоку.

Сегментні і суперсегментні одиниці. Фраза, такт, фонетичне слово, склад, звук як сегменти мовного потоку.

Склад з артикуляційного і акустичного погляду. Теорії складу. Основні закономірності українського складоподілу: з одним інтервокальним приголосним, двома інтервокальними приголосними. Складоподіл у словах з подовженим приголосним та сполучень із трьома й чотирма інтервокальними приголосними. Склади відкриті і закриті, прикриті, напівприкриті, неприкриті. Звуки складові і нескладові.

Наголос та інтонація як суперсегментні одиниці. Словесний наголос. Основи наукового вивчення наголосу української мови. Процес нормування та особливості наголосу сучасної української літературної мови. Склади наголошені і ненаголошені. Побічний наголос. Енклітики і проклітики.

Інтонація. Основні фонетичні компоненти інтонації. Мелодика як компонент інтонації. Комунікативна функція мелодики. Основні типи мелодики: завершеності, незавершеності, питальна мелодика. Пауза як артикуляційна й акустична зупинка в мовленнєвому потоці.

Основи милозвучності української мови. Усунення збігів голосних і приголосних звуків. Інші засоби милозвучності.

РОЗДІЛ 3. ОРФОЕПІЯ

ТЕМА 3.1. Орфоепія як розділ мовознавчої науки. Основні норми сучасної української літературної вимови. Правила вимови слів

іншомовного походження.

Орфоепія як розділ мовознавчої науки. Усталення орфоепічних норм української мови. Суспільне значення орфоепічних норм. Причини відхилень від орфоепічних норм. Порушення правил української літературної вимови. Типи орфоепічних помилок. Фонологічні та фонетичні вимовні помилки.

Основні норми сучасної української літературної вимови. Особливості вимови голосних у наголошеній та ненаголошеній позиціях. Вокалізм.

Вимова приголосних та сполучень приголосних звуків. Норми вимови дзвінких і глухих, твердих і м'яких приголосних. Основні правила, якими регулюється вимова звукосполучень в українській мові.

Правила вимови слів іншомовного походження. Вимова голосних звуків [е], [і] в іншомовних власних назвах. Вимова голосних звуків [і], [е], дифтонгів [і^а], [і^у], [і^о], [і^е], [о^і], [е^і], [у^і] в іншомовних загальних назвах. Вимова приголосних у словах іншомовного походження.

ТЕМА 3.2. Особливості наголошування слів української мови.

Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Особливості іменникового наголошування. Основні принципи наголошування прикметників. Основні принципи наголошування числівників. Особливості дієслівного наголошування. Подвійне наголошування слів.

РОЗДІЛ 4. ГРАФІКА ТА ОРФОГРАФІЯ

ТЕМА 4.1. Графіка української мови.

Історія графіки української мови. Поняття графеми. Особливості української графіки. Український алфавіт, його писана й друкована форми. Небуквені знаки в українському письмі. Співвідношення між буквами українського алфавіту і фонемами української літературної мови.

ТЕМА 4.2. Українська орфографія як розділ мовознавства. Принципи українського правопису.

Стислі відомості з історії української орфографії. Український правопис: історія та особливості нової редакції (2019 р.).

Поняття про орфограму та орфографічне правило.

Принципи українського правопису. Фонетичний, морфологічний, традиційний (історичний), смисловий (диференціюючий) принципи правопису.

ТЕМА 4.3. Правопис м'якого знака та апострофа в українській мові.

Позначення м'якості приголосних на письмі. Правила вживання м'якого знака в українській мові. Основні випадки, коли м'який знак не пишеться в українських словах. Подвоєння приголосних.

Правила написання апострофа в українській мові.

ТЕМА 4.4. Правопис префіксів і суфіксів.

Правопис префіксів. Іменникові суфікси. Правопис прикметникових та дієприкметникових суфіксів. Дієслівні суфікси.

ТЕМА 4.5. Правопис слів разом, із дефісом, окремо.

Загальні правила правопису складних слів. Сполучні звуки [о], [е] (є). Складні слова без сполучного звука.

Складні іменники. Правопис прикладки. Складні числівники та займенники. Складні прикметники. Правопис прислівників разом, окремо і через дефіс. Правила написання складних прийменників, сполучників і часток.

ТЕМА 4.6. Правила вживання великої літери.

Граматичний, семантичний, словотвірний принципи вживання великої літери.

Велика літера в оформленні тексту.

Вживання великої літери для виділення власних назв.

ТЕМА 4.7. Основні правила правопису слів іншомовного походження.

Приголосні звуки і букви на позначення приголосних у словах іншомовного походження. Неподвоєні й подвоєні букви на позначення приголосних в запозичених одиницях. Голосні звуки і букви на позначення голосних в словах іншомовного походження. Правила передачі дифтонгів та сполучень приголосних в запозичених словах. Вживання апострофа та м'якого знака в іншомовних назвах.

ТЕМА 4.8. Правопис прізвищ та географічних назв неукраїнського походження.

Основні правила правопису слов'янських прізвищ та імен: передача російського звука [**е**], польського [**ie**], болгарського і сербського [**е**], чеських [**е**], [**ě**] після приголосних, на початку слів, у суфіксах; російських літер **е**, **и, ы;** суфіксів, префіксів, закінчень.

Апостроф та м'який знак у прізвищах слов'янського походження.

ТЕМА 4.9. Правила переносу слів з рядка в рядок.

Фонетичні та морфологічні основи правил переносу слів з рядка в рядок. Орфографічні та технічні правила переносу слів з рядка в рядок в українській мові.

РОЗДІЛ 5. ЛЕКСИКОЛОГІЯ

ТЕМА 5.1. Предмет і завдання лексикології як розділу мовознавства. Слово як основна одиниця лексичної системи. Основні типи лексичних значень слова.

Предмет і завдання лексикології як розділу мовознавства. Лексико-семантична система мови. Типи відношень між лексичними одиницями: парадигматичні, синтагматичні, епідигматичні.

Слово як основна одиниця лексичної системи. Значення слова і поняття. Основні типи лексичних значень слова. Основні типи лексичних значень слова за здатністю його сполучатися з іншими лексичними одиницями: вільні та зв'язані значення. Різновиди зв'язаних значень: фразеологічно зв'язані, синтаксично зумовлені, конструктивно зумовлені.

Прямі та переносні, первинні та вторинні значення слів. Типи переносного вживання слова: метафора, метонімія, синекдоха.

Однозначні і багатозначні слова. Поняття про лексико-семантичний варіант як сукупність кількох значеннєвих одиниць багатозначного слова.

ТЕМА 5.2. Омоніми. Пароніми.

Поняття про омонімію як лексико-семантичне явище. Основні принципи розмежування омонімії та полісемії. Кваліфікація повних та часткових лексичних омонімів. Типи периферійних явищ, суміжних із власне лексичною омонімією: омоформи, омографи, омофони. Поняття про міжмовні омоніми в омонімічній системі української мови. Шляхи виникнення омонімів в українській мові. Стилістичне використання омонімів.

Явище паронімії в українській мові.

ТЕМА 5.3. Синоніми.

Поняття про синоніми. Синонімія як тип лексико-семантичних відношень. Синонімічний ряд як системне утворення. Динамічні процеси в синонімічній групі. Типи синонімів в українській мові. Типи синонімів за повним і частковим збігом лексичних значень: 1) синоніми – слова з тотожним лексичним значенням; 2) квазісиноніми – слова з близьким лексичним значенням. Групи синонімів за характером додаткових значень: семантичні, стилістичні, семантико-стилістичні. Особливості контекстуальних синонімів. Статус лексичних дублетів у синонімічній системі української мови.

Евфемізми та перифрази як різновиди синонімів. Джерела виникнення синонімії. Стилістична роль синонімів.

ТЕМА 5.4. Явище антонімії в українській мові.

Кваліфікація антонімів як одиниць, що відображають крайні протилежності у межах одних і тих самих понять. Семантичні та структурні показники антонімів. Типи семантичних класифікацій антонімів. Різновиди контрарної і комплементарної протилежності. Кваліфікація антонімів-конверсивів за спрямуванням дій і ознак. Групи антонімів із структурного погляду. Енантіосемія як різновид антонімії. Групи антонімів із структурного погляду. Різнокореневі та однокореневі антоніми за структурними показниками. Особливості контекстуальних антонімів.

ТЕМА 5.5. Лексика української мови з погляду її походження.

Процес формування української лексики. Лексичні запозичення з інших мов. Структурно-семантичні групи старослов'янізмів. Семантичні, фонетичні та словотвірні особливості старослов'янських запозичень. Лексична взаємодія з іншими слов'янськими мовами.

Особливості запозичень з неслов'янських мов. Графічне, фонетичне, граматичне та лексичне освоєння запозичених слів.

ТЕМА 5.6. Лексика української мови з погляду сфер уживання.

Особливості функціонування загальновживаної лексики. Спеціальна лексика з обмеженим функціонуванням. Територіальні діалектизми в сучасній українській мові: лексичні, етнографічні, семантичні, словотворчі.

Лексична диференціація мовлення за соціальними ознаками: професіоналізми, жаргонізми, арготизми.

ТЕМА 5.7. Активна і пасивна лексика сучасної української літературної мови.

Активна лексика сучасної української літературної мови. Склад пасивної лексики: а) історизми та архаїзми як невід'ємні елементи сучасної мови; б) склад та причини виникнення нових слів у мові.

ТЕМА 5.8. Стилістична диференціація лексики.

Лексика і стилі. Міжстильова лексика. Стилістично забарвлена лексика.

РОЗДІЛ 6. ФРАЗЕОЛОГІЯ

ТЕМА 6.1. Предмет і завдання фразеології як лінгвістичної дисципліни. Поняття фразеологічної одиниці.

Предмет і завдання фразеології як лінгвістичної дисципліни. Поняття фразеологічної одиниці. Основні типологічні ознаки фразеологізмів: відтворюваність, надслівність, біакцентність, постійність у складі, структурі й семантиці, метафоричність, нерозкладність. Спільні й відмінні ознаки стійких виразів із словами, вільними словосполученнями, реченнями.

Типи класифікацій фразеологізмів. Різновиди фразеологізмів за семантичною класифікацією В.В. Виноградова: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення.

Класифікація Б.Ларіна за історичною еволюцією семантики усталених сполук. Морфологічний підхід до класифікації фразеологізмів.

Принцип класифікації за граматичною формою і семантичними ознаками.

Завдання стилістичної класифікації усталених виразів.

Систематизація фразеологічних сполук у функціональному аспекті.

Генетична класифікація стійких виразів.

Прислів'я, приказки, крилаті вислови та складені терміни як об'єкт фразеології.

ТЕМА 6.2. Багатозначність, синонімія та антонімія серед фразеологізмів.

Явища синонімії та варіантності у сфері фразеології. Явища синонімії у сфері фразеології. Семантичні, структурно-граматичні, функціонально-мовні відмінності синонімічних фразеологізмів.

Поняття про фразеологічні варіанти. Основні типи фразеологічних варіантів: лексичні, граматичні, або формальні, варіанти (фонетичні, акцентологічні, морфологічні, словотвірні, синтаксичні, еліптичні), комбіновані, або лексико-граматичні, варіанти.

Поняття про фразеологічні омоніми. Антонімічні фразеологічні пари. Джерела української фразеології.

РОЗДІЛ 7. ЛЕКСИКОГРАФІЯ

ТЕМА 7.1. Лексикографія як науково-прикладний розділ мовознавства.

З історії розвитку української лексикографії.

Основні типи словників та принципи їх укладання. Класифікація словників за метою укладання та функцією: дескриптивні та прескриптивні словники. Диференціація кодифікованих праць за характеристикою слова відповідно до сфер лексикографічного опису мови. Діахронічні (історичні та етимологічні) словники. Синхронічні словники як система мовних одиниць у їх статиці. Одномовні лексичні, фразеологічні, граматичні, словотвірні, акцентологічні, орфоепічні та орфографічні словники.

Головна мета тлумачних словників. Основні завдання укладання тезаурусів.

Специфіка вибіркових лексичних словників: діалектних, термінологічних, жаргонів і сленгів, арготизмів, власних назв, іншомовних слів, абревіатур, синонімів, антонімів, омонімів, паронімів, неологізмів, стилістичних словників, інверсійних.

Різновиди фразеологічних словників за призначенням: реєстраційні, перекладні, тлумачні; за способом подання фразеологічних одиниць: алфавітні, гніздові, комбіновані.

Основні типи граматичних словників: морфологічні, морфемні, синтаксичні.

Структура словотвірних словників української мови.

Акцентологічні словники як зразки нормативного наголошення слів.

Реєстр орфоепічних та орфографічних словників української мови. Особливості укладання перекладних (двомовних або багатомовних) синхронічних словників.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практичні	Консультації	Самост. робота		Лекції	Практичні	Консультації	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. ВСТУП										
ТЕМА 1.1. Загальні відомості про українську мову та її розвиток.	**13**	2	1		10					
Разом за розділом 1	**13**	**2**	**1**		**10**					
РОЗДІЛ 2.ФОНЕТИКА. ФОНОЛОГІЯ										
ТЕМА 2.1. Фонетика як лінгвістична дисципліна.	**13**	2	1		10					
ТЕМА 2.2. Загальна характеристика та класифікація звуків мови.	**14**	2	2		10					
ТЕМА 2.3. Фонологія.	**14**	2	2		10					
ТЕМА 2.4. Звукові і фонемні зміни у потоці мовлення.	**16**	2	4		10					
ТЕМА 2.5. Чергування фонем і їх варіантів	**16**	2	4		10					

ТЕМА 2.6. Фонетичне членування мовного потоку	**14**	2	2		10					
Разом за розділом 2	**87**	**12**	**15**		**60**					
РОЗДІЛ 3. ОРФОЕПІЯ										
ТЕМА 3.1. Орфоепія як розділ мовознавчої науки. Основні норми сучасної української літературної вимови. Правила вимови слів іншомовного походження.	**8**	1	1		6					
ТЕМА 3.2. Особливості наголошування слів української мови	**12**	1	1		10					
Разом за розділом 3	**20**	**2**	**2**	**-**	**16**					
РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР 1	**120**	**16**	**18**	**-**	**86**					
РОЗДІЛ 4. ГРАФІКА ТА ОРФОГРАФІЯ										
ТЕМА 4.1. Графіка української мови.	**8**	1	1		5					
ТЕМА 4.2. Українська орфографія як розділ мовознавства. Принципи українського правопису.	**8**	1	1		5					
ТЕМА 4.3. Правопис м’якого знака та апострофа в українській мові.	**9**	1	1		5					
ТЕМА 4.4. Правопис префіксів і суфіксів.	**9**	1	1		5					
ТЕМА 4.5. Правопис слів разом, із дефісом, окремо.	**10**	1	1		5					
ТЕМА 4.6. Правила вживання великої літери.	**10**	1	1		5					
ТЕМА 4.7. Основні правила правопису слів іншомовного походження.	**10**	1	1		5					
ТЕМА 4.8. Правопис прізвищ та географічних назв неукраїнського походження.	**10**	1	1		5					
ТЕМА 4.9. Правила переносу слів з рядка в рядок.	**6**	-	-		5					
Разом за розділом 4	**80**	**8**	**8**	**-**	**45**					
РОЗДІЛ 5. ЛЕКСИКОЛОГІЯ										
ТЕМА 5.1. Предмет і завдання лексикології як розділу мовознавства. Слово як основна одиниця лексичної системи. Основні типи лексичних значень слова.	**11**	1	1		5					
ТЕМА 5.2. Омоніми. Пароніми.	**8**	1	1		5					
ТЕМА 5.3. Синоніми.	**8**	1	1		5					
ТЕМА 5.4. Явище антонімії в українській мові.	**9**	1	1		5					
ТЕМА 5.5. Лексика української мови з погляду походження.	**11**	1	2		5					
ТЕМА 5.6. Лексика української мови з	**9**	0,5	1		5					

погляду сфер уживання.										
ТЕМА 5.7. Активна і пасивна лексика сучасної української літературної мови.	**9**	1	1		5					
ТЕМА 5.8. Стилістична диференціація лексики.	**7**	0,5	-		5					
Разом за розділом 5	**72**	**7**	**8**	**-**	**40**					
РОЗДІЛ 6. ФРАЗЕОЛОГІЯ										
ТЕМА 6.1. Предмет і завдання фразеології як лінгвістичної дисципліни.	**9**	1	1		5					
ТЕМА 6.2. Багатозначність, синонімія та антонімія серед фразеологізмів.	**9**	-	1		5					
Разом за розділом 6	**18**	**1**	**2**	**-**	**10**					
РОЗДІЛ 7. ЛЕКСИКОГРАФІЯ										
ТЕМА 7.1. Лексикографія як науково-прикладний розділ мовознавства.	**10**	-	-	2	4					
Разом за розділом 5	**10**	**-**	**-**	**2**	**4**					
РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР 2	**135**	**16**	**18**	**2**	**99**					
УСЬОГО ГОДИН	**255**	**32**	**36**	**2**	**185**					

Теми практичних (семінарських) занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	**ТЕМА 1.1.** Загальні відомості про українську мову та її розвиток.	1	
2	**ТЕМА 2.1.** Фонетика як лінгвістична дисципліна.	1	
3	**ТЕМА 2.2.** Загальна характеристика та класифікація звуків мови.	2	
4	**ТЕМА 2.3.** Фонологія.	2	
5	**ТЕМА 2.4.** Звукові і фонемні зміни у потоці мовлення.	4	
6	**ТЕМА 2.5.** Чергування фонем і їх варіантів.	4	
7	**ТЕМА 2.6.** Фонетичне членування мовного потоку.	2	
8	**ТЕМА 3.1.** Орфоепія як розділ мовознавчої науки. Основні норми сучасної української літературної вимови. Правила вимови слів іншомовного походження.	1	
9	**ТЕМА 3.2.** Особливості наголошування слів української мови	1	
10	**ТЕМА 4.1.** Графіка української мови.	1	
11	**ТЕМА 4.2.** Українська орфографія як розділ мовознавства. Принципи українського правопису.	1	
12	**ТЕМА 4.3.** Правопис м’якого знака та апострофа в українській мові.	1	
13	**ТЕМА 4.4.** Правопис префіксів і суфіксів.	1	
14	**ТЕМА 4.5.** Правопис слів разом, із дефісом, окремо.	1	

15	**ТЕМА 4.6.** Правила вживання великої літери.	1	
16	**ТЕМА 4.7.** Основні правила правопису слів іншомовного походження.	1	
17	**ТЕМА 4.8.** Правопис прізвищ та географічних назв неукраїнського походження.	1	
18	**ТЕМА 4.9.** Правила переносу слів з рядка в рядок.	-	
19	**ТЕМА 5.1.** Предмет і завдання лексикології як розділу мовознавства. Слово як основна одиниця лексичної системи. Основні типи лексичних значень слова.	1	
20	**ТЕМА 5.2.** Омоніми. Пароніми.	1	
21	**ТЕМА 5.3.** Синоніми.	1	
22	**ТЕМА 5.4.** Явище антонімії в українській мові.	1	
23	**ТЕМА 5.5.** Лексика української мови з погляду походження.	2	
24	**ТЕМА 5.6.** Лексика української мови з погляду сфер уживання.	1	
25	**ТЕМА 5.7.** Активна і пасивна лексика сучасної української літературної мови.	1	
26	**ТЕМА 5.8.** Стилістична диференціація лексики.	-	
27	**ТЕМА 6.1.** Предмет і завдання фразеології як лінгвістичної дисципліни.	1	
28	**ТЕМА 6.2.** Багатозначність, синонімія та антонімія серед фразеологізмів.	1	
29	**ТЕМА 7.1.** Лексикографія як науково-прикладний розділ мовознавства.	-	
	УСЬОГО ГОДИН	**36**	

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	**Заочна форма**
1	**ТЕМА 1.1.** Загальні відомості про українську мову та її розвиток.	10	
2	**ТЕМА 2.1.** Фонетика як лінгвістична дисципліна.	10	
3	**ТЕМА 2.2.** Загальна характеристика та класифікація звуків мови.	10	
4	**ТЕМА 2.3.** Фонологія.	10	
5	**ТЕМА 2.4.** Звукові і фонемні зміни у потоці мовлення.	10	
6	**ТЕМА 2.5.** Чергування фонем і їх варіантів.	10	
7	**ТЕМА 2.6.** Фонетичне членування мовного потоку.	10	
8	**ТЕМА 3.1.** Орфоепія як розділ мовознавчої науки. Основні норми сучасної української літературної вимови. Правила вимови слів іншомовного походження.	6	
9	**ТЕМА 3.2.** Особливості наголошування слів української	10	

	мови		
10	**ТЕМА 4.1.** Графіка української мови.	5	
11	**ТЕМА 4.2.** Українська орфографія як розділ мовознавства. Принципи українського правопису.	5	
12	**ТЕМА 4.3.** Правопис м'якого знака та апострофа в українській мові.	5	
13	**ТЕМА 4.4.** Правопис префіксів і суфіксів.	5	
14	**ТЕМА 4.5.** Правопис слів разом, із дефісом, окремо.	5	
15	**ТЕМА 4.6.** Правила вживання великої літери.	5	
16	**ТЕМА 4.7.** Основні правила правопису слів іншомовного походження.	5	
17	**ТЕМА 4.8.** Правопис прізвищ та географічних назв неукраїнського походження.	5	
18	**ТЕМА 4.9.** Правила переносу слів з рядка в рядок.	5	
19	**ТЕМА 5.1.** Предмет і завдання лексикології як розділу мовознавства. Слово як основна одиниця лексичної системи. Основні типи лексичних значень слова.	5	
20	**ТЕМА 5.2.** Омоніми. Пароніми.	5	
21	**ТЕМА 5.3.** Синоніми.	5	
22	**ТЕМА 5.4.** Явище антонімії в українській мові.	5	
23	**ТЕМА 5.5.** Лексика української мови з погляду походження.	5	
24	**ТЕМА 5.6.** Лексика української мови з погляду сфер уживання.	5	
25	**ТЕМА 5.7.** Активна і пасивна лексика сучасної української літературної мови.	5	
26	**ТЕМА 5.8.** Стилістична диференціація лексики.	5	
27	**ТЕМА 6.1.** Предмет і завдання фразеології як лінгвістичної дисципліни.	5	
28	**ТЕМА 6.2.** Багатозначність, синонімія та антонімія серед фразеологізмів.	5	
29	**ТЕМА 7.1.** Лексикографія як науково-прикладний розділ мовознавства.	4	
	УСЬОГО ГОДИН	**185**	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Баденкова В. М., Зинякова А. А. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Акцентологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : навчальний посібник. Миколаїв, 2017. 278 с.

2. Зайцева В. В. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія [Текст] : навч. посіб. Дніпро : Дріант , 2022. 74 с.

3. Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Графіка. Морфологія [Текст] : навч. посіб. для студентів-іноземців : [в 3 ч.] /

Т. М. Рудакова. - Київ : ВД Дмитра Бураго, 2019. 197 с.

4. Сучасна українська літературна мова: підручник / [М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.] ; за ред. М. Я. Плющ. 7-ме вид., стер. Київ : Вища школа, 2009. 414 с.

5. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія [Текст] : навч. посіб. [уклад.: Н. В. Павлик. В. О. Юносова]. 2-ге вид., перероб. і допов. Мелітополь : Вид. будинок Мелітоп. міськ. друк., 2018. 228 с.

6. Український правопис. Київ : Наукова думка, 2019. 391 с.

Допоміжні:

1. Винницький В. М. Українська акцентна система : становлення, розвиток. Львів : Бібльос, 2002. 576 с.

2. Від звука до тексту: Аналіз мовних одиниць різних рівнів: навч. посібн.; за ред. А. А. Силки. Вид. 2-ге, випр. і допов. Суми: Університетська книга, 2013. 348 с.

3. Наконечна Л. Б. Сучасна українська мова: Фонетика. Орфоепія. Морфонологія. Графіка. Орфографія : посібник. Вид-ня 2-е, доповнене і перероблене. Івано-Франківськ : НАІР, 2014. 108 с.

4. Потапенко О. І., Кожуховська Л. П., Довбня Л. Е. та ін. Етимологія української мови : Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. 2-е вид. доп. і випр. Київ : Міленіум, 2003. 204 с.

5. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови: Навч. посіб. Київ : Знання, 2007.

6. Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті: теорія, практика, типологія / Відпов. ред. к. філол. н. І. С. Гнатюк. Київ, 2011. 560 с.

7. Українська мова : Енциклопедія. Київ, 2000.

Інформаційні ресурси:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови – URL: http://www.slovnyk.net.

2. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я., Тоцька Н. І., Уздиган І. М. Сучасна українська літературна мова: Підручник. За ред. А. П. Грищенка. 3-тє вид., допов. Київ : Вища шк., 2002. 439 с. – URL: http://194.44.152.155/elib/local/sk649258.pdf

3. Електронні версії словників термінографічної серії «СловоСвіт». – URL: tc.terminology.lp.edu.ua/ZIP/Terminohrafichna_serija_Slowo...

4. Жовтобрюх, М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови : [у 2 ч.] Ч. 1 : підруч. для ф-тів мови і л-ри пед. ін-тів. Вид. 3-тє. Київ : Радянська школа, 1965. 422 с. – URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000591

5. Ізборник. – URL: http://litopys.org.ua

6. Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : навчальний посібник. За ред. С. О. Караман. Київ : «Літера ЛТД», 2011. 520 с. – URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11333/1/%D0%A1%D0%A3%D0%9B%D0%9C_%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BD.pdf

7. Лінгвістичний портал з української мови. – URL: www.mova.info.

8. Мойсієнко А. К., Бас-Кононенко О. В., Бондаренко В. В. та ін. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник. Київ : Знання, 2010. 270 с. – URL: https://pick.net.ua/uk/extra/psosvita/1310-suchasna-ukrainska-literaturna-mova

9. Словники он-лайн. – URL: www.rozum.org.ua .

10. Словники України. – URL: http://lcorp.ulif.org.ua/dictua.

11. Сучасна українська літературна мова : підруч. для студентів вузів, які вивч. дисципліну "Сучас. укр. літ. мова" / [М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.]; за ред. М. Я. Плющ. Київ : Вища школа, 1994. 413, [1] с. – URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004002

12. Українська мова : Енциклопедія. URL: http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm.

13. Ціхоцький І., Левчук О. Лексикологія сучасної української літературної мови. Практикум : Навчально-методичний посібник для студентів І курсу філологічного факультету. Львів, 2014. 258 с. – URL: https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/%D0%BF% D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC.pdf

Методичне забезпечення до курсу

1. Історія української лексикографії : Методичні рекомендації / Автор-укладач Рудь О. М. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 101 с.

2. Орфографія сучасної української літературної мови: методичні рекомендації / Автор-розробник, упорядник Рудь О. М. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2020. 76 с.

3. Офіційно-діловий стиль української мови: правописні норми: Методичні рекомендації / Автор-розробник, упорядник Рудь О. М. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 68 с.

4. Рудь О. М. Вступ до мовознавства : методичні рекомендації. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2020. 92 с.

5. Рудь О. М., Семеног О. М. Культура фахової мови : навчальний посібник. Суми: СОІППО, 2013. 260 с.

6. Рудь О. М., Семеног О. М. Культура фахової мови. Тестові завдання : навч. посіб. 2-е вид., перероб. і доп. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 204 с.

7. Сучасна українська літературна мова. Орфоепія. Графіка.

Орфографія. Лексикологія : Збірник тестових завдань / Укладач Рудь О. М. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 79 с.

8. Українська мова для державних службовців: навчальний посібник / Автори-розробники, упорядники Пшенична Л. В., Рудь О. М., Семеног О. М. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 278 с.